

מאוצרות הפרשה

"עתיד המן שיתפח במעינו...". שלושים ותשע שנה לא קרה לאף אחד כלום מאכילת המן אבל עכשיו, בחצי שנה האחרונה, "עתיד המן שיתפח במעינו"... אתמהה!

נחזור לרגע לפרשת בהעלותך: "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקשאים ואת האבטחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים: ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו" (י"א-י"ג).

גם כאן תמוה. נניח ש"האבטיחים המצריים" היו טעימים יותר מהמן - מה שבמציאות לא היה נכון - האם בשביל כך עדיף להם לחזור למצרים ששעבדו אותם, שהשפילו אותם ושטבחו בהם?!

ולו זו בלבד, אלא שכבר אמרו חז"ל (בכורות ה:) "אין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים". וכי יש אדם שיעדיף קצת אוכל טעים, על עשירות מופלגת כזו? אתמהה!

התשובה לשתי השאלות פשוטות ביותר. כדי להגיע אליה רק צריך להציץ לפסוקים שלפני ואחרי. בפרשת בהעלותך הכל מתחיל ב"אמרו אוי לנו במה לבטנו (טרהנו) בדרך הזה, שלושה ימים שלא נחנו מעיני הדרך" (י"א, י"ב) ובפרשת השבוע מתחיל הכל ב"ותקצר נפש העם בדרך" (כ"א, ד).

פוק חזי: בכל מקום שהיו לבני ישראל טענות, קדמו לכך בעיות כלשהן! ומהם אלינו: כאשר אדם נמצא במצוקה או סתם במצב רוח לא טוב, הוא יכול בקלות לאבד את השליטה. ואז... הוא יכול לרטון ולטעון כל טענה שבעולם. במצב כזה הטענות לא צריכות להיות מגובות בשכל ובמחשבה. ולא זו בלבד אלא שהן אף לא צריכות להיות מגובות במציאות... בשעת מצוקה האדם מסוגל לטעון טענות שהן ממש ההפך הגמור לשכל הישר. ואף טענות שהם ההפך הגמור מהמציאות. טענות שאין להם שום אחיזה לא בשכל ולא במציאות ביחד. מאידך, אנשים גדולים מצליחים לשמור על גדולתם אפילו במצבים הכי קשים. יתכן, שלא נדרש מכל אחד מאתנו להגיע לדרגה הבלתי-נתפסת הזו. אבל כל אחד חייב לעבוד על עצמו לא לאבד את השפיות והשליטה עצמית... (מוסף ש"ק יתד נאמן)

ותמת שם מרים ותקבר שם: ולא היה מים לעדה (כ"א-ב)
פירש"י: "מכאן שכל ארבעים שנה היה להם הבאר בזכות מרים".

נכנס יהודי אל האוסטרובצער זצוק"ל ושאלתו בפיו: האם לשכור חנות לצורך מסחרו בקצה העיר - שם מחירי השכירות זולים, או לשכור במרכז העיר, שם השכירות גבוהה עשרת מונים? המעלות שיש לכל צד, ברורות, החסרונות - גם. השאלה המעשית: מה עדיף על מה?

האוסטרובצער - שנודע בגלגלי מוחו המהירים ובסגנונו הייחודי השיב: תשכור במרכז העיר! ונימוק: "תראה, בכל הארבעים שנה שהתגלגלו בני ישראל במדבר, הם נזקקו לזכויות מיוחדות עבור צרכיהם הבסיסיים. המן ירד להם בזכות משה. הענן סכך עליהם בזכות אהרן. מים לשתות היו להם בזכות מרים. אבל מהרגע שהם נכנסו לארץ ישראל היה להם כל-טוב, ללא שידקקו לזכות מיוחדת עבור כל צורך. ובכן, אם תשכור חנות במדבר, תזדקק לזכויות מיוחדות כדי להתקיים, אך אם תזכור במרכז העיר הקיום יהיה ממילא!..."

זאת התורה אדם כי ימות באהל (יט, יד)

חז"ל בברכות (פ"ג:) דרשו מכאן ש"אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה". ומקשין העולם, מפני מה לא נזכר ענין זה במסכת אבות בפרק קנין תורה בכלל מ"ח קניינים שהתורה נקנית בהן. ושמעתי בזה מאאמור"ר זצ"ל דבר נחמד. הדנה בקניינים יש ב' עניינים יש את מעשה הקנין - כגון כסף, שטר, וחזקה, משיכה, הגבהה, וכד'. אך יש גם דין נוסף, בגברא' שעושה את מעשה הקנין, שצריך להיות "בר קנין" לאפוקי חרש שוטה וקטן שאינם ברי קנין. ומעתה י"ל, דהמשנה באבות מונה מ"ח קניינים שהן בחינת מעשה הקנין לקנות את התורה, אבל התנאי של "ממית עצמו עליה" זהו תנאי ראשוני להיות בכלל "בר קנין", וכמו שאמרו ז"ל "עד שאדם מתפלל שייכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו", באופן שמי ששואף להיות מחובר לכל מנעמי החיים, הרי אינו בר קנין כלל.

וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם (כ"א)

ודרשו חז"ל (מו"ק כ"ח.), "תניא א"ר אמי למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך מה פרה אדומה מכפרת אף מיתת צדיקים מכפרת". ויש לדקדק מפני מה נסמכה פרשה זו דווקא לפרה אדומה ולא לשאר קרבנות שמכפרים, [בפרט שהרי פרה אדומה אינה קרבן ממש אלא רק 'חטאת' קרייה רחמנא, ולמה לא נסמכה מיתת צדיקים לקרבן חטאת ממש].

ואמר בזה מו"ר הגאון הגדול רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א (בהספד על אמו הרבנית ע"ה, אשת חבר למרן ראש ישיבת פוניבז' הגאון רבי דוד זצוק"ל), דפרשה זו מדברת במיתת מרים שהיתה אשה צדקנית, והנה כשמסתלק מהעולם אדם גדול, כולם מכירים בגדלותו בתורה, ובמעשים, ובהעמדת תלמידים. אך כשמסתלקת מהעולם אשה צדקנית אין העולם מכיר בגדלותה שהרי ישבה ספונה בביתה כל הימים. אך האמת היא, שכל עסק התורה של בעלה הגדול הכל בא בזכות אשתו הגדולה, שלקחה על עצמה עול הבית והסירה ממנו כל דאגות העולם, והיתה עזר כנגדו כל הימים. ולזה הסמיכה התורה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה - ועל זה הדרך ממש. שהרי במבט שטחי נראה לנו שאין ערך הפרה כערך הקרבנות, שהרי מעשה הפרה הן ב"ה המשחה" [הר הזיתים] מוחץ למקדש. אך האמת היא שהפרה היא הימעמיד לכל הקרבנות שמכפרין, שהרי בלי פרה אדומה אין טהרה בישראל, ובטלו כל הקרבנות. ולזה נסמכה מיתת מרים לפרה אדומה דווקא, שכשם שפרה אדומה היא ה"מעמיד" של כל הקרבנות המכפרין, כך נשים צדקניות הן המעמידות את כל התורה של בעליהן ובניהן.

(הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א, מוסף ש"ק יתד נאמן)

וידבר העם באלקים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלקל (כ"א)
פירש"י: "לפי שהמן נבלע באברים קראוהו קלוקל, אמרו עתיד המן הזה שיתפח במעינו כלום יש יליד אשה שמכניס ואינו מוציא".

מקשים העולם: והיכן הייתם ארבעים שנה? הרי אנחנו כבר עומדים כאן בסוף הארבעים שנה. אחרי מיתת מרים ואהרן. אחרי שהם אכלו כבר את המן למעלה משלושים ותשע שנים. ואז... מגיעה הטענה,

הכל מיזו יתברך

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל נֶס וְהָיָה כָּל הַנְּשׂוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וְחָי (כ"א, ח')
 לכאורה עלינו להבין: מדוע ציוה הקדוש ברוך הוא את משה רבינו לעשות נחש, ולא הורה לו לקחת את אחד הנחשים ולתלותו על נס?
 את התשובה נבין על פי המעשה הבא:

היה זה בתקופת מלחמת העולם הראשונה. בארץ שרר רעב כבד, אשר לא פסח אף על ביתו של הצדיק רבי אריה לוי. המחסור בביתו של הצדיק הלך וגבר, עד שבני הבית הגיעו לכדי פת לחם ממש.

והנה, נודע לרבי אריה על יהודי מסויים המלוה מעות ליהודי העיר בעת דחקם. ומאחר שרבי אריה עצמו גמל עם אותו יהודי לא פעם ולא פעמיים טובות רבות בעבר – הוא היה משוכנע כי הלה יעזור לו בשמחה. לפיכך, נענה ברצון לבקשתה של אשתו כי יגש אליו וילווה ממנו סכום כסף שיאפשר להם לעבור את התקופה הקשה בשלום.

אלא שלהפתעתו הרבה של רבי אריה, סירב אותו האיש בתוקף להלוות לו ולו פרוטה אחת ויחידה... "מדוע אינך מוכן לסייע לי? הלא לכולם אתה מלווה בשמחה!" שאל רבי אריה את אותו יהודי בכאב, והלה הסביר גלויות: "האמת היא, שההלוואות שאני מלווה לאחרים הן בלית ברירה – משום שיודע אני כי אם לא אעשה כן ישמרו לי טינה... אולם אתם, רבי, הלא יודעני היטב כי לא תקפידו עלי גם אם לא אלווה לכם מאומה... לכן, אינני רוצה להלוות!"

לשמע הדברים, מיהר רבי אריה לשוב אל ביתו בפחי נפש. אולם רעיינו, אשר שמעה מפיו אודות המוצאות אותו, חיזקה את ליבו ואמרה לו: 'ר' אריה... היכן הבטחון שלך? חשוב על כך: הלא לאותו עשיר יש כסף בשפע, והוא בודאי גם נותן בך אמון מלא... אם כך, מדוע בכל זאת הוא אינו רוצה להלוות לך? אין זאת אלא שמשמים מונעים ממנו להלוותך, משום שישועתך מוכנה כבר במקום אחר! ובכן, השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך!" סיימה הרבנית, ודבריה הרעיפו טל תחיה על נפשו של בעלה הצדיק...

ואנו על פי דרכנו למדנו, כי אדם גדול מבין, שכאשר פוקדת אותו צרה – אין היא נובעת מתוך נסיבות גשמיות, אלא היישר מידו של הקדוש ברוך הוא!

ומכאן תשובה לשאלתנו:

משה רבינו ביקש ללמד את עם ישראל, שהנחשים הממיתים שהפילו בהם חללים רבים – לא היו שונים במאומה מנחש הנחשות... כשם שכל בר דעת מבין כי נחש מנחשת אינו יכול להזיק כלל – כך גם נחש אמיתי אינו יכול להזיק, אלא אם כן הקדוש ברוך הוא גוזר עליו שזיק! ונמצא, שהיזקו של הנחש אינו תלוי בו עצמו אלא ברצון הבורא, ואין הנחש ממית – אלא החטא הוא שממית! (מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

מעלית שהתקלקלה לפני שבת

שאלה: מעשה שהיה בבנין מגורים שיש שם שתי מעליות במשך כל השבוע, אבל בשבת, אחת מהן היא מעלית שבת לדיירים משתמשים בה (ואין כאן המקום לדון אם השימוש במעלית שבת מוסכם על כל פוסקים זמננו), אבל ר"ל רוב הדיירים אינם שומרי שבת, והם משתמשים במעלית הרגילה גם בשבת. בערב ש"ק, זמן קצר לפני כניסת השבת, התקלקלה המעלית הרגילה, ולכן הדיירים שאינם שומרי תורה ומצוות, שלא יהיה להם מעלית לשבת, ואין להם את ה"סבלנות" להשתמש במעלית שבת הפועלת, החליטו להזמין טכנאי מטעם החברה המבטח את המעליות כדי לתקן את המעלית שלהם, אבל דא עקא, שבודאי הוא יגיע בליל ש"ק או בש"ק בבוקר (ויתכן מאוד שיגיעו כמה טכנאים). הדיירים שהם שומרי שבת הסתפקו, האם ראוי להם לוותר על השימוש במעלית שבת שלהם לשבת זו, כדי שהדיירים האחרים יוכלו להשתמש במעלית זו, ועי"ז ימנעו חילול שבת מיותר של הטכנאים. מקום הספק הוא, דמצד אחד יש איסור של לפני עור בזה שמאפשרים לחילונים להשתמש במעלית מיד בכניסת השבת למשך כל השבת, כאשר לולא זאת, הם לא היו מחללים שבת במעליות לכל הפחות לכמה שעות עד שהטכנאי יבוא לתקן אותה, ויתכן מאוד שהוא רק יגיע בש"ק בבוקר, וממילא לא יחללו שבת במעליות עד שבת בבוקר. אבל מאידך גיסא, אפשר אינו נחשב לפני עור אם זה ימנע חילול שבת יותר גדול ע"י הטכנאים, וא"כ אין זה מעשה מכשול אלא מעשה הצלה, אבל יש לדחות, דהחילול שבת של הטכנאים אין לו קשר לשאלה דידן, משום שהחרדים שבבנין אינם גורמים להם לחלל שבת, אלא שיש להם האפשרות למנוע מהם מחלל שבת בתיקון מעלית זו, הגם שבודאי הם יחללו שבת בתיקון ושירות במקומות אחרים (כל מעלית בבנין צריכה שירות, כל שנה). עוד צריך לקחת בחשבון, האם אין בזה משום חילול ה', כשהחרדים מוסרים לחילונים המעלית בידים, כדי שיוכלו לחלל שבת בה.

תשובה: מבואר בכל הפוסקים, שמותר וגם מצוה להכשיל השני באיסור קל, כדי שלא יעבור על איסור חמור יותר, ואדרבה אין זה נחשב לפני עור, כיון שאינו מכשילו אלא מצילו. אבל בנד"ד, היותו על המעלית בשבת, אינו דומה לכל הני מקרים, דבכל הני מקרים, הרי מכשיל העבריין בעצמו באיסור יותר קל כדי שהוא לא יעבור על איסור יותר חמור, אבל מהיכ"ת לומר שמותר להכשיל את דיירי הבית בשימוש של המעלית לכמה שעות (עד שהטכנאי יגיע) כדי להציל הטכנאי מאיסור של חילול שבת, ואע"פ שכל ישראל ערבים זה לזה, וא"כ מה לי אם מציל יהודי זה או יהודי אחר, אבל אין לנו ראיי' שמותר "להכשיל" ראובן כדי "להציל" את שמעון, ובפרט שאין חיוב להוכיח מחלל שבת בפרהסיא כמבואר בבה"ל (סי' תרי"ט ס"ב ד"ה אבל) שדרשו "הוכח תוכיח את עמיתך", למעט מחלל שבת, שיצא מכלל עמיתך. (הגאון ר' יו"ט זנגר שליט"א)

חידה שבועית

אכל ארבע נולו אכל אגוז אגוזיה אה – כמה ימים יש אכל?

תשובה לחידה פר"ש: ככולם נאמר לשון שכוך (יז, כ וברש"י). תשובה לחידה: הבת נהיית בת 12 והבן עדיין לא בן 13, אז יש לו דין קטן ולה דין גדולה.

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת צדוק להולדת הבת משפחת שלמה גרוס לנשואי הבן משפחת סימונס להולדת הבת
 משפחת קלופפר לנשואי הבת משפחות מור – קרביצקי להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות משפחת וועקנין לנשואי הבת
גני הדר-עמישב: משפחות טשינגל לנשואי הבן משפחת מנדוזה להולדת הבן משפחת גלאס לנשואי הבת
 משפחת פקטר להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחות הר אבן – קנון להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות משפחת קרישבסקי לאירוסיה הבן

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
 מינהל שירותי קהילה

